سال‌نمای امنیت‌ملی جمهوری‌اسلامی‌ایران

تحولات راهبردی ۱۳۹۲
چشم‌انداز ۱۳۹۳

زیر نظر شورای نویسندگان

پژوهشکده مطالعات راهبردی
غیرانتفاعی

امنیت مجازی

مقدمه

طـی سال‌های گذشـته، روند فزاینـده اثرگذاری و نقش فضای مجـازی در جوامع مختلف چنان افزایش یافت که ادبیاتی تحت عنوان زندگی دوم[1] به ویژه در میان کاربران اینترنتی رایج شـد. این ادبیات تأکید بر این موضوع داشـت کـه اینترنت فضای جدیدی را فراهم ساخته که موجد زندگی دیگری در کنار زندگی واقعی برای کاربران شـده و علاوه بر اینکه کاربران بخشـی از رفتـار و علایـق خـود را در این عرصه بروز می‌دهند، روز به روز بـر سهم رفتاری آنان در این زندگی افزوده می‌شـود. تداوم این روند به نقطه جدیدی رسید که برخی کارشـناسان از فضای مجازی به واسطه شرایط جدید حاصل از آن به عنوان سبک زندگی یاد کردند. بر همین اساس، برخـی معتقدند آنچه در گذشـته به عنوان زندگـی دوم مورد توجه قرار گرفتـه بود، رفته رفته نقش اصلی به خود می‌گیرد و با توجه به میزان سهم حضور کاربران در فضای مجازی نسبت به زندگی واقعی، برای شماری از کاربران اینترنتی تبدیل به زندگی اول شده است.

فناوری‌ها و امکانات متعدد و متنوعی که طی یکی دو سال گذشته منجر به تحولات گسترده در فضای مجازی و امکانات ارتباطی آن شده، این ادعا را تداعی می‌کند که فضای مجازی تبدیل به واقعیتی انکارناپذیر در زندگی امروز شـده اسـت. سوای میزان درستی یا نادرستی این گزاره ادعایـی، آنچـه را نمی‌توان انکار کـرد این است که روز به روز بر میـزان نقش و تأثیر فضای مجازی در دنیای امروز افزوده می‌شـود و بازیگران عرصه‌های مختلف بدون توجه و حضور در این عرصه نباید توقع توفیق و اثربخشی مطلوب داشته باشند، همچنان‌که امروزه شاهدیم بسیاری

1. Second Life

از نهادهـا و سازمان‌های وابسـته به حکومت‌ها در فضـای مجازی حضور و فعالیت دارند و چه بسا بخش قابل ملاحظه‌ای از مأموریت‌های خود را در این عرصه دنبال می‌کنند.

بسیاری از رخدادهای مرتبط با امنیت در دنیای امروز متأثر از ظرفیت‌های ناشی از امکانات و فناوری‌های جدید مبتنی بر فضای مجازی است

امنیت به عنوان یکی از مهم‌ترین و فراگیرترین نیازمندی‌های جوامع انسـانی نیز نمی‌تواند با مقوله پراهمیتی مثل فضای مجازی بی‌ارتباط یا تأثیرناپذیر باشـد. اهمیت این مسـئله زمانی ملموس‌تر می‌شـود که بدانیم روند ایفای نقش دولت‌ها در این فضا افزایشی است. رخدادهایی مثل افشاگری‌های سایت ویکی لیکس و ادوارد اسنودن، از جمله نمونه‌های بارز این وضعیت به شمار می‌روند.

یکی از نقاط اشـتراک قابل برداشـت از افشاگری‌های اشاره‌شـده این است که بسیاری از رخدادهای مرتبط با امنیت در دنیای امروز متأثر از ظرفیت‌های ناشی از امکانات و فناوری‌های جدیـد مبتنی بـر فضای مجازی است. برای نمونه، قدرت شـبکه‌سازی و سازمان‌دهی اجتماعی از جمله قابلیت‌های این عرصه است که کارشـناسان در مورد آن اتفاق نظر دارند. هم‌نشـینیِ امکانات و «برنامه‌های کاربردی[1]» اینترنتی با تلفن‌های همراه، قدرت اشاره‌شـده را به صورتِ تصاعـدی افزایـش می‌دهد. بدیهی اسـت ابعاد منفی چنیـن قابلیتی می‌تواند میـزان آفت‌ها و آسیب‌های مربوطه را نیز با افزایشی تصاعدی روبه‌رو سازد.

برآورد ۱۳۹۲

تغییر در روش و ماهیت رفتار، از جمله نکات ظریف و مهم در فعالیت جریان‌های ضد دین در فضای مجازی نسبت به سال گذشته بود. بررسی این تغییرات نشان می‌دهد از میزان روش‌های مسـتقیم تخریبی این جریان‌ها کاسته شـده و در بیشتر موارد، روش‌های غیرمستقیم جایگزین شـده اسـت. ضمن اینکه، عوامـل فعال در این دسته فعالیت‌ها از پوشـش‌های به ظاهر دینی یا مذهبی استفاده می‌کنند. برای مثال، شمار قابل توجهی از کاربران فعال از پیشوند «سیّد» برای انتخاب نام حساب کاربری خود در شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند. استفاده از ادبیات طنز در رفتار تَخریبی یکی دیگر از تفاوت‌های قابل مشاهده در رفتار این جریان‌هاست.

جذابیت ادبیات طنز چند عارضه مهم را به دنبال داشته است؛ اول اینکه باعث شده کاربران بیشـتری در شـبکه‌های مربوطه حاضر و از مباحث و مطالب طرح‌شده متأثر شوند. سوی دیگر مسـأله این است که از میزان باور کاربران نسـبت به مخرب یا توهین‌آمیزبودن مطالب کاسته شده و در نتیجه، رفتارهای مقاومتی در قبال آنها نیز کاهش یافته است. برای مثال، در حالی که طی سال‌های گذشـته عنوان کمپین توهین به امام هادی (ع) مانع از حضور بسـیاری از کاربران معتقد به ائمه (علیهم السلام) در این جمع بود، با تغییرات ایجادشـده، شـماری از کاربران بدون تلقی

1. Applications

توهین‌آمیزبودن مطالب نسبت به ائمه (علیهم السلام) یا مقدسات دینی مذهبی در این اجتماعات مجازی حاضر می‌شوند. برخی مشاهدات نیز نشان می‌دهد شماری از کاربران با شوخی تلقی کردن این رفتارها غرق در جریان‌های ضد دین شده و ناخواسته یا ناآگاهانه در راستای پیشبرد اهداف آنها گام نهاده‌اند. با این اوصاف، مقابله با این جریان‌ها دشوارتر و پیچیده‌تر شده است.

تنوع و فزونی جریان‌های ضد اخلاقی و مستهجن، یکی دیگر از آسیب‌ها و تهدیدهای قابل توجه در این عرصه به شمار می‌رود. در شرایطی که در گذشته نه چندان دور رایج‌ترین شیوه نشر این امور اغلب به صورت وبلاگ، ارائه فیلم یا تصویر بود، امروزه آنچه در این زمینه نقش قابل ملاحظه ایفا می‌نماید، امکانات و ظرفیت‌های جدید ناشی از ترویج برنامه‌های کاربردی مثل وی‌چت[1]، واتس‌آپ[2]، وایبر[3] و سایر نرم‌افزارهای ارتباطی شبکه‌های اجتماعی در تلفن همراه است. این امکانات توانسته‌اند نفوذ ناامنی‌های اخلاقی ناشی از فضای مجازی را به درون خانواده سهل‌تر نمایند و احتمال آلودگی و آسیب‌پذیری را در این عرصه افزایش دهند. نگرانی دیگر در این زمینه، کاهش سن انحراف با توجه به رواج استفاده از تلفن همراه در میان دانش‌آموزان و نوجوانان است. آنچه در این رابطه مهم‌تر و خطرناک‌تر به نظر می‌رسد، مشاهده نشانه‌هایی است که حکایت از سازمان‌یافتگی روند حرکت این جریان‌ها دارد.

حملات سایبری علیه منافع و ساختارهای مجازی جمهوری اسلامی ضمن تداوم با تغییراتی همراه شد. در شرایطی که حملاتی پیشین در بیشتر موارد جنبه تخریبی داشت و با عملیات روانی گسترده در قدرت‌نمایی مهاجمان همراه می‌شد، اکنون به طور غالب در پی سرقت و برداشت اطلاعات است و خاصیت عملیات روانی در آن کمتر به چشم می‌خورد. یک نمونه از روش‌های این حملات تحت عنوان سازماندهی قربانی‌ها[4] با انتشار تروجانی صورت می‌گیرد که منجر به آلودگی شمار قابل توجهی از رایانه‌ها شده و آنها را ناآگاهانه در چرخه جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز قرار داده و به سرقت اطلاعات می‌پردازد. نکته مهم این است که تبلیغات همراه با حملات پیشین، ضریب هوشیاری کاربران و واحدهای موظف به حفاظت یا مقابله را افزایش می‌داد، اما شکل جدید حملات نیاز به قابلیت احساس و کشف بالاتری دارد و چه بسا تا زمان کشف و مقابله، حجم زیادی از اطلاعات مورد دستبرد قرار گرفته باشد.

تغییر در روش و ماهیت رفتار، از جمله نکات ظریف و مهم در فعالیت جریان‌های ضد دین در فضای مجازی نسبت به سال گذشته بود

در کنار این موضوع، گونه‌ای از تهاجمات تخریبی مشهور به DDOS[5] در فضای مجازی

1. WeChat
2. WhatsApp
3. Viber
4. Victim

۵. Distributed Denial of Service این نوع حمله به زبان ساده یعنی سرازیرکردن تقاضاهای زیاد به یک سرور (رایانه قربانی یا هدف) و استفاده بیش از حد از منابع (پردازنده، پایگاه داده، پهنای باند، حافظه و ...) طوری که خدمات‌دهی عادی آن به کاربرانش دچار اختلال شده یا از دسترس خارج شود.

رایج شـده که عاملان آن گروه هکرهای جهانی «ناشـناس یا اَنونیموس[1]» هسـتند و اهداف سیاسی و ضد حکومتی برای قربانیان خود تعریف نموده‌اند. برای نمونه، این عده به بهانه‌هایی مثل دفاع از آزادی بیان حملاتی علیه دولت‌های سوریه و مصر داشته‌اند.

همان‌طـور کـه از سـال ۹۱ پیش‌بینـی شـده بـود، فعال‌شـدن ظرفیت‌هـای متنـوع و متعـدد فضـای مجـازی پیـرامـون یازدهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری از جمله مهم‌ترین رویدادها در بازه زمانی مورد بررسی بود

همان‌طور که از سال ۹۱ پیش‌بینی شـده بود، فعال‌شـدن ظرفیت‌های متنوع و متعدد فضای مجازی پیرامون یازدهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری از جمله مهم‌ترین رویدادها در بازه زمانـی مـورد بررسی بود، به طوری که می‌توان ادعا نمـود تمامی افراد، گروه‌ها و جریان‌های حاضر یا فعال در عرصه انتخابات، فضای مجازی را به عنوان یکی از مهم‌ترین ابزارهای ترویج یـا پیگیری دیدگاه‌های خود قـرار داده بودند. علاوه بر این، جریان‌های مخالف یا وابسـته به بیگانه که امکان ایفای نقش مسـتقیم در این رخداد مهم سیاسی نداشـتند هم فضای مجازی را فرصت مغتنمی برای پیگیری اهداف و مقاصد خود دانستند و با سرمایه‌گذاری قابل ملاحظه‌ای در این زمینه فعالیت کردند.

پـس از انتخابـات نیز آنچه جلوه بیشـتری پیـدا کرد، حضور دولتمردان و شـخصیت‌های سیاسی مختلف در شـبکه‌های اجتماعی مجازی با منشاء خارجی (فیس‌بوک، توئیتر و ...) بود. در این میان اظهار نظرهای متعدد وزیر فرهنگ و ارشـاد اسلامی با مضامینی مبنی بر تخلف یا جُرم ندانستن مراجعه به سایت‌های شبکه‌های اجتماعی مسدودشده در فضای اینترنتی کشور یا تلاش دولت برای رفع مسـدودسازی آنها نیز مورد پیگیری و تحلیل کارشـناسان و علاقمندان ایـن عرصـه قرار می‌گرفت. این وضعیـت در ترویج نادیده‌گرفتن قبـح مراجعه به سایت‌های غیرمجاز نقش بسـزایی داشت، چرا که پیش از این چنین وضعیتی مشاهده نشده بود. علاوه بر این، موجد تناقضاتی خواهد شد که مردم و کاربران را دچار بلاتکلیفی و تشویش می‌نماید.

مسـئله‌ای که در حاشـیه این شـرایط آسیب‌آفرین شـد، راه‌اندازی صفحه یا حسـاب‌های کاربری جعلی با عناوین شـخصیت‌ها و مسـئولین مختلف بود که اوضاع را مسـتعد نشر شایعه یا تناقض‌های خبری در فضای اطلاع‌رسانی کشـور می‌نمود. با توجه به ضعف‌های موجود در فرهنـگِ استفاده صحیـح از قابلیت‌های فضای مجازی و علاقه افراد بـه استفاده از اعتبار افراد شاخص و شناخته‌شده، امکان مهار این پدیده روز به روز دشوارتر می‌شود و تداوم این وضعیت می‌تواند بر میزان آشفتگی‌ها بیافزاید.

حضور وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات در شـبکه‌های اجتماعی مجازی با منشـاء داخل کشـور از جملـه رویدادهـای مثبت در این زمینه بود که تداوم و اقدام مشـابه سایر مسـئولین می‌توانـد هـم در تقویت فرهنـگ بومی و هم در ترویج پای‌بندی به مقـررات و قوانین فضای مجازی مؤثر واقع شود.

مدیریت فضای مجازی همچون گذشته دچار تأخیر و خلاء و همچنان گرفتار مشکل فقدان

1. Anonymous

قوانین و مقررات مؤثر و کارآمد بود. برای نمونه، موضوعی مثل ساماندهی استفاده از VPN، با وجود تبلیغات، راه‌اندازی سایت اختصاصی برای ثبت نام متقاضیان و هزینه‌های زیرساختی مربوطه در عمل با شکست مواجه شد.

ریشه اصلی این وضعیت را طی دو سال گذشته می‌توان در فعالیت شورای عالی فضای مجازی جستجو کرد. در شرایطی که سال ۹۱ دوره شکل‌گیری و راه‌اندازی این نهاد بالادستی تلقی و عدم تحقق توقعات از آن قابل چشم‌پوشی دانسته شد، انتظار می‌رفت سال ۹۲ با شتاب تأثیرگذاری کلان و سیاست‌گذاری این شورا آغاز شود، اما عواملی چون چالش‌های ناشی از رفتار دبیر شورا به ویژه اختلاف سلیقه ایشان با رئیس جمهور وقت، مناقشه بر روی ساختمان و مکان استقرار مرکز ملی فضای مجازی، مانع از نقش‌آفرینی مناسب این شورا شد و با تغییرات حاصل از نتایج انتخابات ریاست جمهوری رُکودی فاحش بر شورا عارض شد. با انتخاب دبیر جدید شورا، شاهد برقراری آرامش نسبی بودیم و مناقشه‌هایی که اختلال در عملکرد شورا یکی از عوارض آن بود، متوقف شد. رفتار منطقی‌تر دبیر نسبت به گذشته و بازگشت نظم نسبی در برگزاری جلسات و روند تصمیم‌گیری‌ها از جمله نشانه‌هایی است که چشم‌انداز مطلوب‌تری برای آینده شورای عالی فضای مجازی تداعی می‌کند.

از جمله اتفاقاتی که در آغاز دور جدید جلسات شورای عالی فضای مجازی شاهد بودیم و می‌تواند چشم‌اندازی برای حرکت راهبردی و سیاست‌گذاری‌های کلان شورا باشد، طرح موضوع «شبکه ملی اطلاعات» بود، موضوعی که رهبر معظم انقلاب نیز از ابتدای فرمان تشکیل شورا بر آن تأکید داشتند و یکی از چالش‌های اصلی کشور در این عرصه به شمار می‌رود. در همین راستا مغفول‌ماندن سیاست‌گذاری‌های کلان پیرامون موضوعات مهمی مثل «تولید و نشر محتوا در فضای مجازی»، «سامانه هوشمند پالایش و مسدودسازی»، «شبکه‌های اجتماعی مجازی»، «مکالمه تصویری»، «فناوری‌ها و نرم‌افزارهای جدید ارتباطی» و مانند آنها، زمینه‌ساز آسیب‌آفرینی و نابسامانی‌های گوناگون شده است.

تشکیل شورای عالی فناوری ارتباطات و فعال‌سازی شورای عالی اطلاع‌رسانی، از جمله رویدادها در دولت یازدهم بود که شائبه کم‌توجهی به نقش شورای عالی فضای مجازی را ایجاد می‌نماید.

تنوع و فزونی جریان‌های ضد اخلاقی و مستهجن، یکی دیگر از آسیب‌ها و تهدیدهای قابل توجه در عرصه مجازی به شمار می‌رود

موضوع دیگری که نگران‌کننده است و تحقق آن بر میزان آشفتگی‌ها خواهد افزود، تلاش برخی دستگاه‌های مسئول، به ویژه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات برای خارج‌ساختن «درگاه‌های اصلی[1]» اینترنت از دست حاکمیت به بهانه‌هایی از جمله درآمدزانبودن و هزینه‌بربودن آن است.

وجه دیگر از نابسامانی‌های رفتاری از درون حاکمیت، وجود نشانه‌هایی دال بر احساس وجود نگاه تقابلی از سوی برخی نهادها نسبت به دولت بود. از جمله مصادیق این وضع می‌توان

1. Gate Ways

مدیریت فضای مجازی همچون گذشته دچار تأخیر و خلاء و همچنان گرفتار مشکل فقدان قوانین و مقررات مؤثر و کارآمد بود

به بازداشت شماری از عناصر فعال در فضای مجازی از جمله عوامل سایت «نارنجی» و بازتاب گسترده آن در این فضا اشاره کرد. این امر را همانند بازداشت مرحوم ستار بهشتی در سال ۹۱، می‌توان نمونه‌ای از دخالت دستگاه‌های غیرمسئول در حیطه امنیت سیاسی تلقی نمود.

نابسامانی‌ها پیرامون موضوع هک نیز همچنان پابرجاست و با توجه به رشد ضریب نفوذ اینترنت و افزایش متخصصان این حرفه، چه بسا دامنه آن افزایش یافته باشد. روی دیگر این موضوع گستره نازل افرادی است که تحت این عنوان اغلب از سوی پلیس فتا مورد برخورد قرار می‌گیرند. این وضعیت موجبات شکستن قبح چنین رفتاری را فراهم و این نگرانی را به وجود می‌آورد که عملیات هک در میان بخشی از عناصر فعال در فضای مجازی ــ به‌ویژه گروه‌های سنی پایین‌تر ــ تبدیل به هنجار یا افتخار شود.

مطالبات و توقعات بجا و کارشناسی در بهبود روش‌های پالایش یا مسدودسازی سایت‌های غیرمجاز، به ویژه در راستای تأمین نیاز محققان و پژوهش‌گران همچنان پابرجاست و در کنار آن، دغدغه رفع مسدودسازی برخی سایت‌های حاوی محتویات مخرب افزوده شده است.

مهم‌ترین رخداد حاوی ابعاد ضد امنیتی، ترویج استفاده از برنامه‌های کاربردی اینترنت بستر تلفن‌های همراه به ویژه در ابعاد ارتباطی آن است. شمار روزافزون تلفن‌های هوشمند با سیستم‌های عامل اندروید و IOS در میان جامعه، همراه با عطش کاذب برخورداری از آخرین فناوری‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در میان عموم، گستره آن را از اقشار جوان فراتر برده و به تدریج دامن‌گیر میانسالان نیز می‌شود. در شرایطی که تمامی برنامه‌های کاربردی اشاره‌شده در اولین مراحل نصب موافقت کاربران را برای دسترسی و استفاده از خصوصی‌ترین اطلاعات آنها گرفته و به تعبیری با امکانات و جذابیت‌های عرضه‌شده خود حتی پا در حریم خصوصی کسانی می‌گذارد که به طور مستقیم از امکانات اشاره‌شده برخوردار نیستند، پیوند و پیوستاری از اطلاعات معنادار در اختیار شرکت‌های جمع‌آوری‌کننده آنها قرار می‌گیرد که احتمالات متعدد و متنوعی از بروز آسیب و تهدید در کشور متصور می‌سازد. استفاده از عبارت «تهدید همراه» تا حدودی می‌تواند تفاوت و عمق ماجرا را در مقایسه با تهدیدات پیشین تعیین نماید.

ساده‌ترین آسیب ناشی از این برنامه‌ها، کاهش قابل ملاحظه درآمد و سود خدمات‌دهندگان ارتباطات در کشور است که طی مدتی کوتاه در زمره جدی‌ترین دغدغه‌های آنان قرار گرفته است. به نظر می‌رسد اولین عوارض این فرآیند زیان‌بار متوجه واحدها و سرمایه‌گذاران بخش خصوصی شود.

دیگر آسیب مهم ناشی از این وضعیت، کم‌رنگ‌شدن نظارت خانوادگی به منظور پیش‌گیری یا مراقبت نسبت به لغزش‌ها و انحرافات محتمل از این ناحیه است. همانطور که اشاره شد، در شرایط موصوف، تهدید تقریباً در هر موقعیت و مکانی می‌تواند همراه با کاربر باشد، در حالی

که ابزار و امکان نظارت خانوادگی در تمام موقعیت‌ها و مکان‌ها فراهم نیست.

در همین راستا، تهدیدات و چالش‌های بیش‌تری متوجه کانون خانواده شده است. کم‌رنگ‌شدن نقش افراد در خانواده، به ویژه نقش مادری، کاهش روابط میان خانوادگی و صله رحم، خیانت، ازدواج‌های اینترنتی و از همه مهم‌تر، افزایش طلاق، شماری از آسیب‌ها هستند. بنا بر برخی آمار رسمی، عامل ۳۰ درصد از طلاق‌ها، شبکه‌های اجتماعی مجازی هستند. این در حالی است که آمارهای غیررسمی این رقم را ۵۰ درصد می‌داند.

نمایی دیگر از آسیب‌های ناشی از فضای مجازی را می‌توان در بازی‌های رایانه‌ای ـ برخط[1] و برون خط[2] ـ جستجو کرد. اگرچه پایین‌بودن سرعت اینترنت در کشور مانع از ترویج و گسترش جدی بازی‌های برخط شده، اما فرهنگ و آثار ناشی از استفاده برون خطِ این بازی‌ها متوجه شمار قابل توجهی از شهروندان، به ویژه قشر نوجوان شده است. این در شرایطی است که بازی‌ها تبدیل به ابزار قدرتی ـ در عرصه‌های مختلف اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و نظامی ـ برای کشورهای بیگانه شده‌اند. این نکته باور غالب شده که بازیِ نماسازی‌شده اکثر جنگ‌های اخیر قبل از وقوع، به بازار عرضه شده است. آنچه در این رابطه جلب توجه می‌کند اینکه تا کنون ۳ بازی جذاب و پرمخاطب با موضوع هجوم به ایران در بازار ارائه شده است.

با وجود رواج «ابر رایانه‌ای[3]» در کشورهای برخوردار از ضریب نفوذ بالای اینترنت و امکان دسترسی کاربران ایرانی به آن، این فناوری بین کاربران داخل کشور رایج نشد. برخی کارشناسان معتقدند دلیل این وضعیت آن است که انگیزه اصلی غالب کاربران ایرانی از حضور در اینترنت، سرگرمی[4] است.

آغاز عرضه اولین محصولات هوشمند پوشیدنی در بازار داخلی، مثل «عینک گوگل[5]»، از جمله رخدادهای قابل توجه است. این پدیده، اگرچه به دلایل مختلف هنوز نتوانسته است فراگیر شود، اما می‌تواند بر دغدغه‌های اشاره‌شده در زمینه حریم خصوصی و دستبرد اطلاعات بیافزاید.

برآورد مقایسه‌ای

نمایی دیگر از آسیب‌های ناشی از فضای مجازی را می‌توان در بازی‌های رایانه‌ای ـ برخط و برون خط ـ جستجو کرد

افزایش پیچیدگی و قدرت جذب و اثرگذاری و تفاوت روش جریان‌های ضد دین و ضد اخلاق در فضای مجازی، از مهم‌ترین تفاوت‌های محسوس نسبت به سال ۹۱ بود.

خاموش و پنهان‌شدن روش تهاجمات سایبری علیه کشور نیز یکی دیگر از تمایزات قابل ملاحظه طی سال ۹۲ نسبت به قبل بود. شایان توجه است مبنای اصلی این تغییر روش، ترویج

1. Online
2. Offline
3. Cloud Computing
4. Fun
5. Google Glass

استفاده از سیستم عامل اندروید در داخل کشور بود که اوباما رئیس جمهور آمریکا از آن به عنوان یکی از توفیقات برجسته خود نام برده بود.

گسترده‌شدن دایره انواع آسیب‌ها و تهدیدهای ناشی از فضای مجازی به واسطه متداول‌شدن استفاده از انواع برنامه‌های کاربردیِ اینترنت بر بسترِ مبتنی بر تلفن همراه از جمله نگرانی‌های جدید و مهم نسبت به سال قبل بود. افزایش عمق و امکان دسترسی بیگانگان به اطلاعات و حریم خصوصی کاربران ایرانی که متأثر از شرایط اشاره شده است و ظهور پدیده جدید تهدید همراه، از شاخص‌ترین رخدادهای امنیتی مرتبط با فضای مجازی بود.

عدم تحقق انتظارات و توقعات از شورای عالی فضای مجازی همچون سال گذشته پابرجاست. همین قضاوت در خصوص نابسامانی‌های ناشی از تأخیر تصمیم حاکمیتی نسبت به اوضاع و پدیده‌های نوین قابل تعمیم است و چه بسا بتوان ادعا نمود در نتیجه ترویج فناوری‌های نوین افزایش نیز یافته است.

نوع رفتار و مواضع رسمی شماری از مسئولین بلندپایه پیرامون موضوعاتی از قبیل حضور در شبکه‌های اجتماعی مجازی و مراجعه به سایت‌های غیرمجاز اینترنتی، بی‌سابقه و تداعی‌گر نادیده‌گرفته‌شدن قوانین کشور بود.

چشم‌انداز ۱۳۹۳

ایفای نقش مفید و کارآمد شورای عالی فضای مجازی می‌تواند در کاهش نابسامانی‌های حاکم بر فضای مجازی داخل کشور مؤثر باشد و فرصت‌های جدیدی برای پیش‌گیری از گسترش آفات رو به تزاید فضای مجازی فراهم نماید.

راه‌اندازی شبکه ملی اطلاعات، هوشمندسازی شیوه پالایش سایت‌های غیرمجاز، سیاست‌گذاری و اجرای تولید و نشر محتوای مناسب در فضای مجازی می‌تواند گامی مناسب در راستای سالم‌سازی فضای مجازی و کاهش آفات موجود باشد.

خارج‌شدن درگاه‌های اینترنتی کشور از مدیریت و نظارت حاکمیت، عوارض زیان‌باری به دنبال خواهد داشت و بر میزان آسیب‌ها و تهدیدها خواهد افزود. در کنار این فرض، تحقق وعده‌های داده‌شده مبنی بر افزایش ظرفیت و سرعت اینترنت کشور همراه با کاهش قیمت آن زمینه‌های گسترش آسیب‌ها را فراهم خواهد آورد.

رواج فناوری‌های نوین ارتباطی و اطلاعاتی، مثل انواع فناوری‌های پوشیدنی (از جمله لباس‌ها و حس‌گرهای هوشمند) فرصت دسترسی و نفوذ به نیازمندی‌های اطلاعاتی خود و حریم خصوصی شهروندان را افزایش می‌دهد.

آنچه در مجموع قابل توجه به نظر می‌رسد، توجه به این مهم است که در کنار مواهب و ضرورت گسترش زیرساخت‌های مجازی در کشور تداوم اوضاع کنونی منجر به افزایش آسیب‌ها و تهدیدها و کاهش امکان پیش‌گیری و مراقبت و دشوار و پیچیده‌ترشدن مقابله با آنها خواهد شد.